

Yeni bir sol, modernite, Türkiye

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Sosyal demokrasiyi kökünden değiştirmeye zorlayan, bu gereksinimi öncelikle duyumsatan, küreselleşmeden de önce modernitenin yaşadığı sorunlardır.

Sol, özünde modernizasyonun doğurduğu bir siyasal süreçtir. Her ne kadar kökeni

Fransız Devrimi Meclisi'ne kadar geriletirse de kurumsal sol, Marksizm'den ve sanayileşmeden, dolayısıyla da moderniteden aldığı ivmeyle gelişmiş ve kurumsallaşmıştır. Marksist dünya görüşünün ardında da toplumsal değişme, ilerleme ve tarihin sürekli geliştiğine dönük inanç yatar. Sanayileşme bu anlayışı somutlaştırmış ve ona paylaşımcılık boyutlarının eklenmesine yol açmıştır. Bununla birlikte sol, özellikle eski Doğu Bloku ülkelerindeki uygulamaları sonucunda tamamen modernist bir çizgide gelişmiş, hatta toplumsal gelişmenin bir yöntemi haline gelmiştir. Bu, onun bürokratikleşmesiyle sonuçlanmıştır. O arada da sol partiler modernist 19. yüzyıl yaklaşımını benimsemiştir. Bunlar merkezîyetçi, toplumsal değişimin öncülüğünü üstlenen, yukarıdan aşağıya

inen bir modeli benimsemiş, aydınların öncülüğünü kabul etmiş, toplum mühendisliğine inanmış partilerdir. Dolayısıyla da partinin benimsediği doğrunun toplumsallaşmasına çalışmışlardır.

Oysa geç yirminci yüzyıl her şeyden önce artık bu merkezîyetçiliği taşıyamayacaktı. Üretim sistemlerinde büyük değişiklikler olmuştu. Bu, insanın, alıştığı zaman mekân kavramlarını değiştirmesine, hiç değilse daha değişik bir bilinçle algılamasına yol açıyordu. Giderek, merkezîyetçiliğin yıpranmasına koşut olarak, daha önceki model içinde ortaya çıkmış ulus-devlet anlayışı değişiyor, ulusal kimlik aşılmıyordu; kimlik, aidiyet duyguları yitiyordu. En azından insanlar değişen mekân, değişen zaman kavramları içinde, farklılaşan aidiyet duygularına dayanarak kendilerine özgü ve kendilerinin biçimlendirdiği bir kimliği, üstlerine giydirilmiş kimliklere tercih etmeye başlamıştı.

Bu çerçeve modernitenin ve onunla özdeşleşmiş solun krizi ve aşılması demektir. Berlin Duvarı'nın yıkılması süreci hızlandırdı. Onun ardından gelen küreselleşmeyle, siyasal boyutuyla daha özgürlükçü, daha demokratik bir anlayışı uluslararası bir norm haline sokmaya çalıştı. Bu süreç yeni bir sivilleşme, yeni bir sivil toplum anlayışının doğup hızla gelişmesine yol

açtı. Tekilciliğin yerini çoğulculuk aldı. Sol, eğer dünyayı somut olarak izleme ve yakalama, onun ihtiyaçlarına reel karşılıklar verme süreciyse, ki böyle olduğunu çarşamba günkü yazımda belirtmiştim, o takdirde bütün bu olup bitenleri kuşatacak bir model geliştirmek zorundaydı. Yeni Sol daha sonra da 3. Yol diyé öne sürülen modeller bu anlayışın bir uzantısıydı.

Sürecin tamamlandığı tabii söylenemez. Her şeyden önce eşitlikçilik ve daha adil bir paylaşımcılık düzeyinde solun alacağı daha çok yol var. Bu, bütün dünya için geçerli olduğu gibi Türkiye için daha da çok geçerlidir. Aynı şekilde özellikle Türkiye'de sol kimlik, meşruiyet, temsil krizleri etrafında yeni çözümler geliştirmek zorundadır. Bu, büyük bir tutuculukla, küreselleşme gibi olgulara topyekûn bir biçimde karşı çıkmakla da olmaz. Bu ancak solun teknolojiyi gözetken, çağcıl, güncel oluşumları izleyen ve reel sorunları kavrayan, sol bir zihinselliği, dünyaya bakış açısını somutlaştırmasıyla mümkündür.

Bunu, baştan aşağı mistisizm, ucuz bir hümanizm ve o nedenle de buram buram popülizm kokan, hiçbir 'Anadolu solu' başaramayacağı gibi, buna, çabası medyatik olmaktan ve 'retorikten' (süslü laflar) öteye gitmeyen hiçbir Baykal'ın da gücü yetmez!